

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 90

21.6.1927 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna Bir Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu Raporu (1/499)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-1745/04672

15.6.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 15.6.1984 tarihinde kararlaştırılan «21.6.1927 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanunun Bir Maddesine Bir Fıkra İle Kanuna Bir Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Günün değişen ekonomik ve sosyal olayları ve nüfusumuzun hızlı artışı sebebiyle Silâhlı Kuvvetler kaynağının artması üzerine, 1111 sayılı Askerlik Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması zaruri hale gelmiştir.

Tasarı ile, halen bütün Kuvvetlerde yirmi ay olan muvazzaflık hizmet süresi, yükümlüler lehine olarak onsekiz aya indirilmiş böylece, Millî Savunma Bakanlığı Bütçesinde önemli ölçüde tasarruf sağlama yoluna gidilmiştir.

Kanunun 35 inci maddesi (E) fıkrasında yapılan değişiklikle, 160 sayılı Devlet Personel Dairesi Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen Kamu Kurumlarında görevli personelden hizmetlerine ihtiyaç duyulanlar ile, Devlet veya kendi hesaplarına yurt içinde veya yurt dışında staj, yüksek lisans, ihtisas veya doktora yapacak olanların askere sevklerinin tehir yaş sınırı 31 yaş sonundan 33 yaş sonuna kadar çıkarılmıştır. Zira şimdiki uygulamada ihtisas yapmakta olan bilhassa tıp doktorları 31 yaşına kadar bu ihtisaslarını tamamlayamamakta ve yarım kalan ihtisasları ile askere sevkleri gerekmektedir.

Aynı maddenin (G) fıkrası değiştirilerek, yurt dışında bulunan işçilerin erteleme yaş sınırı 29 yaş sonundan 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar uzatılmış; ayrıca işçi olmadıkları halde yurt dışında oturma ve çalışma hakkını haiz olarak herhangi bir sıfatla çalışmakta bulunanların askerliklerinin, 32 yaşını geçmemek üzere iki yıl süre ile ertelenmesi imkânı getirilmiştir. Böylece iki yıl daha işlerini terk etmemeleri gerek kendileri gerekse yurt ekonomisi için faydalı olacağı düşünülmüştür.

1111 Sayılı Askerlik Kanununa 2299 sayılı Kanunla eklenen Ek birinci madde ile getirilen dövizle askerlik sisteminin günün değişen ve gelişen şartları karşısında yetersiz kalması sebebiyle söz konusu maddenin kapsamı genişletilmiş, yurt dışındaki işçiler yanında, çalışma veya oturma iznine sahip olarak en az bir yıl süre ile işveren veya herhangi bir meslek ve sanat sahibi olarak yurt dışında bulunan mükelleflerin de dövizle askerlik imkânından faydalanmaları sağlanmıştır. Ayrıca ödenecek döviz miktarı 1.3.1980 tarihindeki 800 000 Türk Lirası karşılığı yabancı ülke parası iken, yaklaşık % 25 oranında indirim yapılarak bu miktar, aynı tarihteki 600 000 Türk Lirası karşılığı yabancı ülke parası olarak tespit edilmek suretiyle, mükelleflere bu yönden de büyük ölçüde ödeme kolaylığı sağlanmıştır. Halen iki aylık temel askerlik eğitimlerini tamamlamamış olanların da bu ödeme statüsüne tabi olacakları, değiştirilen Geçici 12 nci maddede belirtilmiştir.

2299 sayılı Kanunla getirilen imkânlardan, çeşitli sebeplerle yararlanamamış ve 32 yaşını geçtiği halde halen silah altına alınmamış, ek birinci maddedeki şartları taşıyan yükümlülerin de, bir defaya inhisar etmek üzere, dövizle askerlik hizmetinden faydalanmaları temin edilmiştir. Bu gibilerden özellikleri sebebiyle hizmetlerine ihtiyaç duyulanların iki aylık temel askerlik eğitimlerini, Genelkurmay Başkanlığının belirleyeceği görev yerlerinde yapmaları sağlanmıştır.

Tasarı ile ayrıca, askerlik yükümlülüklerini yerine getirmemeleri sebebiyle Türk Vatandaşlığı kaybetti- rilenlerin de, Türk Vatandaşlığına dönmek istemeleri ve vatandaşlığa kabul edilmeleri halinde (yaş sınırı aranmaksızın dövizle askerlik yapmaları kaydıyla) belirli bir mükellefiyet karşısında bunların vatandaşlığı- mıza yeniden kazandırılmasının faydalı olacağı düşünülmüştür.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. Tasarının bu maddesi ile, 1111 Sayılı Askerlik Kanununun 5 inci maddesinde değişiklik yapılarak, halen bütün Kuvvetlerde yirmi ay olan erbaş ve erler için muvazaflık hizmet süresi onsekiz aya indirilmekte, bu suretle değişen ekonomik ve sosyal şartlar karşısında genç nesillerin daha kısa sürede hayata atılmaları sağlanmakta ve nüfus artışına paralel olarak kaynakta görülen fazlalık, Silahlı Kuvvetlerin görevi aksatılmaksızın değerlendirilmiş olmaktadır.

Madde 2. 1111 Sayılı Askerlik Kanununun 35 inci maddesinin (E) ve (G) fıkralarında değişiklik yapan söz konusu madde ile, halen uygulanmakta olan sevk tehiri işlemine tabi yükümlülerin kapsamı genişletilerek, yaş sınırı 31 yaş sonu iken, 33 yaşına girdikleri yılın sonu olarak tespit edilmektedir. Böylece öğrenim süresi 6-7 yılı bulan bilhassa Tıp Fakültelerinden mezun olan yükümlülere ihtisas yapmaları ve hizmetlerine ihtiyaç duyulan kamu görevlilerinin daha uzun bir süre bu görevlerine devamları sağlanmaktadır.

Ayrıca, değiştirilen (E) fıkrasının mevcut şeklinde yer alan «Devletçe» tabiri soyut bir kavram olması yüzünden kaldırılmış, bunun yerine sevk tehiri teklifinde bulunacak makama da açıklık getirilmesi bakımından, 160 Sayılı «Devlet Personel Dairesi Kurulması Hakkında Kanun»un 4 üncü maddesi ile tespit edilen kurumlar esas alınarak, bu kurumlarda görevli olup hizmetinin özelliği sebebiyle sevkinin tehirine ihtiyaç duyulan personel ile Devlet veya kendi hesaplarına yurt içinde veya yurt dışında staj, yüksek lisans, ihtisas veya doktora yapanların askere celp ve sevklerinin, Millî Savunma Bakanlığınca tehir edilebileceği hükmü getirilmiştir. Sevk tehiri işlemine tabi tutulacak yükümlülerin görevli oldukları kurumlar, bir bakanlığa bağlı ise veya ilgili bakanlıkları varsa, bağlı veya ilgili buldukları bakanlıklarınca; bağlı veya ilgili oldukları bakanlıkları yoksa, kurum amirlerince, sevk tehiri tekliflerinin yapılacağı belirtilmektedir.

Ayrıca, maddenin yürürlükte bulunan hükmü sebebiyle, Askerlik Kanununun 86 ncı veya 89 uncu maddelerinden biri durumuna girmiş olanların sevkleri tehir edilememekte iken, yapılan değişiklikle, maddeye açıklık getirilerek yoklama kaçağı veya bakaya sanığı bulunan yükümlüler hakkında beraat veya takipsizlik kararı verilmesi halinde, bu gibilerin sevklerinin tehirine imkân sağlanmaktadır.

Bunun yanında, sevkleri tehir edilen yükümlülerin durumlarını takip edebilmek bakımından, sevk tehirine esas teşkil eden sebeplerin ortadan kalkması halinde, durumlarının, teklifi yapan makamlar tarafından 2 ay içinde Millî Savunma Bakanlığına bildirilmesi mecburiyeti getirilmektedir.

Halen yabancı ülkelerde oturma ve çalışma iznine sahip olarak işçi sıfatıyla çalışan yükümlülerin ertelenmeleri 29 yaşını tamamladıkları yılın Aralık ayı sonuna kadar yapılabilen iken; bu sınır, mükellefle-

rin daha uzun bir süre yurt dışında kalabilmeleri, Ek birinci madde ile getirilen imkânlardan faydalanmada kolaylıklar temini ve söz konusu madde ile uyum sağlanması için, 32 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar uzatılmıştır.

Ayrıca, yabancı ülkelerde çalışan işçilerin askerlik işlemlerinin ertelenmesi ile ilgili 1111 Sayılı Askerlik Kanununun 35 inci maddesi (G) fıkrası kapsamına, işçi sıfatını haiz olmamakla birlikte, yabancı ülkelerde oturabilme ve çalışabilme hakkını haiz olarak, herhangi bir sıfatla çalışmakta bulunanlar da alınmış, bunların, Ek birinci madde hükümlerinden faydalanmalarını temin için, 32 yaşını geçmemek kaydıyla ve iki yıl süre ile her türlü askerlik işlemlerinin ertelenebileceği esası getirilmiştir.

Yabancı ülkelerde çalışan işçilerle ilgili olarak, askerlik işlemlerinin ertelenmesinin asıl sebebi, bu yükümlülerin uzun süreli askerlik hizmeti yüzünden işlerini kaybetmemelerini temin olup, bunların dışındaki işveren veya herhangi bir meslek veya sanatı icra edenlerin işlerini kaybetme durumu söz konusu olmadığından, bu gibiler için erteleme süresi iki yıl ile sınırlı tutulmuştur.

Öte yandan bu maddeden yararlanabilmek için oturan ve çalışan yabancı ülkeler konusunda bir sınırlama getirilmemiştir. Ancak, sadece askerliğini erteletmek için herhangi bir ülkeye gidip «oturma izin belgesi» alanların bu maddeden yararlanmalarını önlemek amacıyla bir yabancı ülkede oturma iznine sahip olmak yeterli bulunmamış, ayrıca çalışma iznine sahip olma şartı da aranmıştır.

Bunun yanında, yurt dışında çalışma ve oturma iznini, işini, mesleği ve sanatı ile ilgili çalışmalarını bırakmaları veya kaybetmeleri gibi, erteleme sebepleri ortadan kalkanlarla, erteleme hakkından vazgeçen yükümlülerin, erteleme işlemlerinin iptal edilerek askere sevk edilecekleri esası getirilmiştir.

Madde 3. — Tasarının bu maddesi ile, 1111 sayılı Askerlik Kanununa 20.3.1980 tarihli ve 2299 sayılı Kanunla eklenen ve 22.10.1981 tarihli ve 2539 sayılı Kanunla değişik Ek - 1 inci madde hükmünden, işçilerin yanısıra, oturma veya çalışma iznine sahip olarak, en az bir yıl süre ile yabancı ülkelerde işveren olarak bulunan veya herhangi bir meslek veya sanatı icra etmekte olan yükümlüler de faydalandırılmışlardır.

Bunun yanında madde hükmünden faydalanmak için yükümlülere tanınan yaş sınırı, 29'dan 32 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar uzatılmış ve ödenecek yabancı ülke parası da 1.3.1980 tarihindeki 800 000 TL. karşılığı yabancı ülke parasından, aynı tarihteki 600 000 TL. karşılığı yabancı ülke parasına indirilmiş; böylece yükümlülerin hem ödeyecekleri yabancı ülke parası miktarı azaltılmış ve hem de taksit ödeme süreleri üç yıl uzatılarak, kendilerine büyük ölçüde kolaylık getirilmiştir.

Maddede, ödenecek yabancı ülke para cinsleri sınırlı tutulmuş, yönetmelikte sayılan para cinslerinden ödeme esas alınarak, yükümlünün bulunduğu yabancı ülke parasının «Uluslararası para piyasasında diğer paralara serbestçe çevrilebilir» paralardan olmaması halinde, ödemenin Batı Alman Markı üzerinden yapılması hükme bağlanmış; ödenecek para tutarını bir katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Ayrıca, ek birinci madde ile getirilen dövizli askerlik imkânından faydalanmak üzere başvurup da, bu isteğinden veya parayı ödemekten vazgeçen veya istenildiği şekilde ödemeyenler ile, her ne sebeple olursa olsun maddede belirtilen ödeme ve iki aylık temel askerlik eğitimine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeden, gereken şartları kaybedenlerin, ek birinci madde hükmünden yararlanamayacakları, bunların ödedikleri yabancı paranın, normal askerlik hizmetlerine başlamalarından sonra, bütçeye gelir kaydedildiği tarihteki Türk Lirası karşılığının defaten iade edileceği belirtilerek; aynı şekilde iki aylık temel askerlik eğitimine başlamadan önce ödeme safhasında ölen veya askerliğe elverişsiz hale gelenlere de, bu durumları tespit edildiğinde, belirtilen şartlarda defaten geri ödeme yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Ancak bunların dışında, iki aylık temel askerlik eğitimine başladıktan sonra ölen veya askerliğe elverişsiz hale gelenlere; bunlarla ilgili olarak devletçe gerekli bütün masrafların yapılmış olması, kadronun işgal edilmesi ve çeşitli yollara başvurularak askerlikten kurtulma çürüğe ayrılma çabalarının önlenebilmesi için, herhangi bir ladenin yapılmayacağı belirtilmiştir.

Savaş veya savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi halinde, ülke savunmasının ve Silahlı Kuvvetler gücünün zaafa uğratılmaması bakımından, ek birinci madde hükümlerine tabi olan yükümlülerin, silah altına alınma şekil ve süresinin Bakanlar Kurulunca tespit edileceği esası getirilmiştir.

Madde 4. — Söz konusu maddede, çeşitli işlemleri gerektiren, Ek birinci madde ile getirilen imkânlardan yararlanılabilmesi için, başvuru, ödeme ve iade şekil, şart ve sürelerinin, beyan ve belgelerin doğruluğunun

denetlenmesi yollarının, yükümlülere eğitim ve askerlik hizmetlerinin nerede ve ne şekilde yaptırılacağına, tatbikat ve olağanüstü hallerde göreve çağırma esasları ile özlük hakları, terhis, yedeğe ayırma ve diğer ayrıntıların, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiştir.

Madde 5. — Bu madde ile, 1111 sayılı Askerlik Kanununa 22.10.1981 tarihli ve 2539 sayılı Kanunla getirilen Geçici 12 nci madde, Ek - 1 inci madde ile yapılan indirimle paralel olarak değiştirilmiş, halen Ek - 1 inci madde hükümlerinden yararlanıp ödemelere başlamış, fakat 2 aylık temel askerlik eğitimine başlamamış olan yükümlülerin de lehe olan yeni hükümden faydalanabilmeleri amacıyla, 1.3.1980 tarihindeki 600 000 TL. karşılığı yabancı ülke parasından fazla ödemiş olanlara, bu miktarın üstünde kalan yabancı ülke parasının 1.3.1980 tarihindeki resmî kur üzerinden karşılığının Türk Lirası olarak iade edilmesi; bu meblağdan az ödemiş olanların ise noksan ödedikleri kısmı 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar tamamlamaları hükme bağlanmıştır.

Ancak; Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Ek - 1 inci madde hükümlerinden yararlanarak, 2 aylık temel askerlik eğitimine başlamış veya bu eğitimi tamamlamış olanlara ise, 1.3.1980 tarihindeki 600 000 TL. karşılığı yabancı ülke parasından fazla ödemiş olsalar dahi herhangi bir iadenin yapılmayacağı; bu gibilerin, ek-sik ödemeleri varsa 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar noksan ödemelerini tamamlayacakları belirtilmiştir.

Madde 6. — Söz konusu madde ile, 1111 sayılı Askerlik Kanununa Geçici 16 ve 17 nci maddeler eklenerek, halen 20 aylık askerlik hizmet süresine tabi olarak askerlik görevini yapmakta olan yükümlülerin de, 18 aylık hizmet süresinden yararlandırılarak, bu süreyi doldurduklarında terhis edilmeleri, böylece mağduriyetlerinin önlenmesi sağlanmak istenmiştir.

Ayrıca, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 32 yaşını doldurduğu halde çeşitli sebeplerle Ek - 1 inci madde hükümlerinden yararlanamamış olan yükümlülerin de, 1 defaya mahsus olmak üzere, kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içinde bağlı buldukları konsolosluklar aracılığı ile askerlik şubelerine başvurduklarında, dövizle askerlik imkânından yararlanmaları sağlanarak, bu konuda yapılan bir çok müracaat, sahibinin mağduriyeti, önlenmek istenmiştir. Bunun yanında, belirtilen durumda olupta yüksek ihtisas ve mevki sahibi bulunması sebebiyle hizmetine ihtiyaç duyulanların, 2 aylık temel askerlik eğitimleri yerine geçmek üzere, Genelkurmay Başkanlığının belirleyeceği ve Başbakanın uygun göreceği görev yerlerinde iki aylık temel askerlik eğitimlerini yapmaları esası getirilmiştir.

Bu madde hükümünden faydalanacak yükümlülerin bir kolaylık olmak üzere, Ek - 1 inci madde ile belirlenen yabancı ülke parasını, ilk taksidi müracaat tarihinde olmak üzere ve 2 yılı geçmemek kaydı ile üç eşit taksitte ödeyebilecekleri belirtilmiştir.

Bunun yanında 1111 sayılı Askerlik Kanununa Geçici 17 nci madde eklenerek, 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci madde (Ç) bendi gereğince askerlik yükümlülüğünü yerine getirmemeleri yüzünden, Türk vatandaşlığı kaybettirilenlere bir defaya mahsus olmak üzere, Kanunun yayımı tarihinden itibaren Türk vatandaşlığına geçmek için başvurmaları, Türk vatandaşlığına kabul edilmeleri ve vatandaşlığa kabul edildikleri tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaat etmeleri halinde, 32 yaş sınırı kaydı aranmaksızın Ek - 1 inci maddedeki diğer şartları da taşımak şartı ile belirtilen madde hükümünden yararlanmaları sağlanmış; bunların ödemeleri gereken yabancı ülke parasını, Dövizle Askerlik hükümlerinden yararlanmak üzere müracaat ettikleri tarihte, defaten ödemeleri hükme bağlanmıştır.

Askerlik Kanununa eklenen Geçici 18 inci maddede, Kanunun birinci maddesinin yürürlüğe giriş tarihi olan 1 Mart 1985 tarihinden önce silah altına alınmış olup, belirtilen tarihten sonra 18 aylık askerlik hizmetini tamamlamış olanların da terhis edilmeleri sağlanmıştır. Halen silah altında bulunan yükümlülerin 18 aylık askerlik hizmetlerini tamamladıklarında terhis edilmeleri halinde Silahlı Kuvvetler mevcutlarında önemli ölçüde zaafiyet ve muharebe gücünde azalma meydana geleceğinden bu yola gidilmeyerek, uygulamaya 1 Mart 1985 tarihinde başlanması zorunlu görülmüştür.

Madde 7. — Tasarının bu maddesi ile Kanunun birinci maddesinin, Silahlı Kuvvetler kadrolarında meydana gelecek zaafiyet ve muharebe gücünün azalmasını önlemek amacıyla 1 Mart 1985 tarihinde, diğer maddelerinin yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği açıklanmıştır.

Madde 8. — Bu madde ile Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulunun yürüteceği belirlenmiştir.

Millî Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. : 1/499

Karar No. : 5

26 Haziran 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 15.6.1984 tarihinde Yüce Meclise sevki kararlaştırılan «21.6.1927 tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna Bir Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun, 26.6.1984 tarihli 8 inci Birleşiminde ilgili Bakan ve bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu.

Gerek tasarının gerekçesinde arz ve izah edildiği üzere ve gerek temsilcilerin verdikleri tamamlayıcı bilgiye göre; tasarı 20 ay olan Muvazafalık Hizmet Süresini Yükümlüler lehine 18 aya indirmektedir. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelden hizmetlerine ihtiyaç duyulanlar ile Devlet veya kendi hesaplarına yurt içinde ve yurt dışında staj, yüksek lisans veya doktora yapacaklara askere sevklerine tehir yaş sınırı olan 31 yaş sonundan 33 yaş sınırına çıkarmaktadır. Keza yurt dışında bulunan işçilerimizin erteleme yaş sınırı da 29 yaş sınırından 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar uzatılmaktadır. İşçi oldukları halde yurt dışında oturma ve çalışma hakkına haiz olarak bulunanların askerliklerinin, 32 yaşını geçmemek üzere 2 yıl süre ile ertelenmesi imkânı getirilmektedir.

En önemli değişikliklerden biri de dövizle askerlik sisteminin günün değişen ve gelişen şartları karşısında kapsam genişletilmiştir. Yurt dışındaki işçilerin yanında, çalışma veya oturma iznine sahip olarak en az 1 yıl süre ile işveren veya herhangi bir meslek ve sanat sahibi olarak yurt dışında bulunan mükelleflerin de dövizle askerlik yapma imkânından faydalanmaları sağlanmıştır. Ödenecek döviz miktarı 1.3.1980 tarihindeki 800 000 TL. karşılığı yabancı ülke parası iken yaklaşık % 25 oranında indirim yapılarak bu miktar, aynı tarihteki 600 000 TL. karşılığı yabancı ülke parası olarak tespit edilmek sureti ile mükelleflere bu yönden de büyük ölçüde ödeme kolaylığı sağlanmıştır.

Tasarı ile askerlik yükümlülüklerini yerine getirmemeleri sebebi ile Türk vatandaşlığını kaybedenlerin de vatandaşlığa kabul edilmeleri halinde yaş sınırı aranmaksızın döviz ile askerlik yapmaları kaydı ile vatandaşlığımıza yeniden kazandırılması sağlanmış olacaktır.

Devletimize, milletimize ve vatandaşlarımıza sayısız faydalar sağlayacak olan tasarının tümü Komisyonumuzca da prensip olarak kabul edildikten sonra maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri Komisyonumuzca da uygun mütalaa olduğundan aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 5 inci maddesi ile 111 sayılı Askerlik Kanununa 22.10.1981 tarih ve 2539 sayılı kanunla eklenen Geçici 12 nci maddesi değiştirilmek istenmektedir. Böylece Ek-1 inci madde ile yapılan indirimle paralellik sağlanmak istenmiştir. Maddenin Gerekçesinde belirtilmiş ise de, uygulamada vuku bulacak muhtemel tereddütlerin giderilmesi ve uygulayıcılara kolaylık sağlanması için madde metnine yeni bir fıkra eklenmiş ve yapılan bu ilave ile madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 6, 7 ve 8 inci maddeleri Komisyonumuzca da uygun görüldüğünden aynen kabul edilmiştir. Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Ömer Ferruh İter İstanbul	Başkanvekili Nevzat Yağcı Elâzığ	Sözcü İlker Tuncay Çankırı
Kâtip Hüseyin Aydın Arvası Van	Hüseyin Şen Artvin	Ali Kemal Erdem Burdur
İsmet Tavgaç Bursa	Ali Rıza Akaydın Çorum	Reşit Ülker İstanbul
Burhan Cahit Gündüz İzmir	Ali Topçuoğlu Kahramanmaraş	Vecihi Akın Konya
Emin Fahrettin Özdilek Konya	Mekin Sarıoğlu Manisa	Emin Alp kaya Niğde
Turgut Halit Kunter Rize	Musa Ateş Tunceli	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

21.6.1927 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna Bir Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1111 Sayılı Askerlik Kanununun 25.1.1984 tarihli ve 2973 sayılı Kanunla değişik 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Erbaş ve erler için muvazaflık hizmet süresi; Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri ile Jandarma Genel Komutanlığında onsekiz aydır. Ancak 1076 sayılı Kanun hükmüne tabi yükümlülerden; bu yükümlülüklerini istekleriyle veya seçim sonucu yedeksubay adayı olmadıkları için erbaş - er olarak yerine getirecekler ile makbul bir özürü olmaksızın seçime katılmayanların hizmet süresi, aynı celbe tabi olup yedeksubay adayı olarak ayrılanların hizmet süresinin yarısı kadardır.»

MADDE 2. — 1111 sayılı Askerlik Kanununun 35 inci maddesinin (E) ve (G) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«E) Aşağıda belirtilen yükümlülerin askere celp ve sevkleri, Millî Savunma Bakanlığınca 33 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar tehir edilebilir.

1. 13 Aralık 1960 tarihli ve 160 sayılı Kanun kapsamına giren kurumlarda görevli olup hizmetinin özelliği sebebiyle sevkine tehirine ihtiyaç duyulan kamu personeli,

2. Devlet veya kendi hesaplarına yurt içinde veya yurt dışında staj, yüksek lisans, ihtisas veya doktora yapanlar,

Millî Savunma Bakanlığınca belirlenecek esaslar çerçevesinde; yukarıda belirtilen kamu personeli yükümlüleri hakkında bağlı oldukları veya ilgili buldukları bakanlığın; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi gibi herhangi bir bakanlığa bağlı veya ilgili bakanlığı bulunmayan kurum personeli ile staj, yüksek lisans, ihtisas veya doktora yapanlar için ilgili kurum amirinin; teklifi üzerine, sevk tehiri işlemi yapılabilir.

Ancak, bu Kanunun 86 ve 89 uncu maddelerinin birinden soruşturma açılan yükümlüler, beraat etmedikçe veya haklarında takipsizlik kararı verilmedikçe sevk tehiri işlemine tabi tutulmazlar.

Askere celp ve sevk tehir edilenler, tehir müddetinden önce sevk tehirine sebep olan çalışmalarını bıraktıklarında, tehir teklifini yapan makamlar tarafından, durum, iki ay içinde Millî Savunma Bakanlığınca bildirilir. Bu yükümlülerin sevk tehir işlemleri Millî Savunma Bakanlığınca iptal edilir.»

«G) Yabancı ülkelerde oturma ve çalışma iznine sahip olarak işçi sıfatı ile çalışan yükümlüler, işçilik durumlarını gösterir belgeler ile bağlı buldukları Türk konsolosluklarına başvurmaları halinde son yoklama, celp ve sevk gibi her türlü askerlik işlemleri 32 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar, Millî Savunma Bakanlığınca ertelenebilir.

İşçi sıfatını haiz olmamakla birlikte, yabancı ülkelerde oturabilme ve çalışabilme hakkını haiz olarak, herhangi bir sıfatla çalışmakta bulunanların bu durumlarını gösterir belgelerle bağlı buldukları Türk konsolosluklarına başvurmaları halinde, her türlü askerlik işlemleri başvuru tarihinden itibaren 32 yaşını tamamladıkları yılın sonunu geçmemek üzere iki yıl ertelenebilir.

Erteleme sebebi ortadan kalkan veya erteleme hakkından vazgeçen yükümlüler, haklarındaki erteleme işlemleri iptal edilerek askere sevk edilirler.

MADDE 3. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa 20.3.1980 tarihli ve 2299 sayılı Kanunla eklenen ve 22.10.1981 tarih ve 2539 sayılı Kanunla değişik ek linci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ek Madde 1. — Oturma veya çalışma iznine sahip olarak, en az bir yıl süre ile yabancı bir ülkede, işçi, işveren sıfatıyla veya herhangi bir meslek veyasanatı icra etmek üzere bulunan, 1111 sayılı Askerlik Kanunu ile 1076 sayılı Yedeksubay ve Yedek Askerî Memurlar Kanununa tabi yükümlüler, durumlarını ispata yarayan belgelerle birlikte bağlı buldukları konsolosluklar aracılığıyla askerlik şubelerine başvurmaları halinde, 600 000 Türk Lirasının 1 Mart 1980 tarihindeki resmî kur üzerinden karşılığı kadar yönetme-

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

21.6.1927 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bu Kanuna Bir Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1, — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2, — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3, — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

likte belirtilecek yabancı ülke parasını, başvuru tarihinden başlayarak 32 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar ödemeleri ve iki aylık temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları suretiyle, vatan ödevini yerine getirmiş olurlar.

Ödemeler, yönetmelikte belirtilen para cinsleri arasında olmak kaydıyla, yükümlünün bulunduğu yabancı ülke parası üzerinden yapılır. Ancak bulunulan yabancı ülke parası, «uluslararası para piyasasında diğer paralara serbestçe çevrilebilir» paralardan değil ise, ödeme Batı Alman Markı üzerinden yapılır.

Yukarıda belirtilen 600 000 Türk Lirası karşılığı yabancı ülke parası tutarını, bir katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Birinci fıkra hükümlerinden yararlanmak üzere başvurduktan sonra, bu isteğinden veya haklarında belirlenen yabancı ülke parasını ödemekten vazgeçen veya yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak ödeme-yenler ile, Kanundan faydalanmak için gereken şartları; yükümlülüğünü tamamlamadan, her ne sebeple olursa olsun kaybedenler, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar. Bu gibilerin ödedikleri paralar, tabi oldukları statü içinde askerlik hizmetini tamamladıktan sonra; iki aylık temel eğitime başlamadan önce ödeme safhasında ölen veya askerliğe elverişsiz hale gelenlere ise, bu durumlarının belirlenmesi halinde, paranın bütçeye gelir kaydedildiği tarihteki Türk Lirası karşılığı, yurt içinde kendilerine veya kanunî mirasçılarına defaten iade edilir. İki aylık temel eğitime başladıktan sonra bu durumları tespit edilenlere herhangi bir ödeme yapılmaz.

Savaş veya savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi halinde, birinci fıkra hükümlerine tabi olan yükümlülerin, askerlik hizmetlerini yerine getirmek üzere silah altına alınmalarının şekil ve süresi Bakanlar Kurulunca belirlenir.

MADDE 4. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa 20.3.1980 tarihli ve 2299 sayılı Kanunla eklenen Ek 3 üncü madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ek Madde 3. — Ek birinci madde ile getirilen imkânlardan yararlanmaya dair başvuru, ödeme ve iade şekil şart ve süreleri, beyan ve belgelerin doğruluğunun denetlenmesi yolları, yükümlülere eğitim ve askerlik hizmetlerinin nerede ve ne şekilde yapılacağı, tatbikat ve olağanüstü hallerde göreve çağırma esasları, özlük hakları, terhis, yedeğe ayrılma ve diğer işlemler Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.»

MADDE 5. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa 22.10.1981 tarih ve 2539 sayılı Kanunla eklenen geçici 12 nci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Geçici Madde 12. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Ek 1 inci madde hükmü gereğince iki aylık temel askerlik eğitimine başlamamış olanlardan, 1.3.1980 tarihindeki 600 000 Türk Lirası karşılığı yabancı ülke parasından fazla ödemiş olanlara, bu miktarın üstünde kalan yabancı ülke parası, 1.3.1980 tarihindeki resmî kur üzerinden Türk Lirası olarak iade edilir. 1.3.1980 tarihindeki 600 000 Türk Lirasının karşılığı kadar yabancı ülke parasının tamamını ödememiş olanlar, noksan ödedikleri kısmı, 32 yaşını doldurdıkları yılın sonuna kadar tamamlarlar.

MADDE 6. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa aşağıdaki geçici 16, 17 ve 18 inci maddeler eklenmiştir.

«GEÇİCİ MADDE 16. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 32 yaşını doldurmuş olduğu halde, çeşitli sebeplerle henüz asker edilmemiş bulunan ve Ek 1 inci maddedeki şartları taşıyan yükümlüler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içinde bu durumlarını ispat eden belgelerle birlikte, bağlı buldukları konsolosluklar aracılığı ile askerlik şubelerine başvurmaları halinde, anılan Ek 1 inci madde hükmünden yararlanırlar.

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — 1111 sayılı Askerlik Kanununa 22.10.1981 tarih ve 2539 sayılı Kanunla eklenen geçici 12 nci madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Geçici Madde 12. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Ek 1 inci madde hükmü gereğince iki aylık temel askerlik eğitimine başlamamış olanlardan, 1.3.1980 tarihindeki 600 000 Türk Lirası karşılığı yabancı ülke parasından fazla ödemiş olanlara, bu miktarın üstünde kalan yabancı ülke parası, 1.3.1980 tarihindeki resmî kur üzerinden Türk Lirası olarak iade edilir. 1.3.1980 tarihindeki 600 000 Türk Lirasının karşılığı kadar yabancı ülke parasının tamamını ödemiş olanlar, noksan ödedikleri kısmı, 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar tamamlarlar.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Ek 1 inci madde hükmü gereğince 2 aylık temel askerlik eğitimine başlamış veya bu eğitimi tamamlamış olanlardan 1.3.1980 tarihindeki 600 000 TL.'sının üstündeki miktar karşılığı kadar yabancı ülke parasını ödemiş olanlara geri ödeme yapılmaz. Ancak; bu miktarın altında ödeme yapanlar noksan ödemelerini 32 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar tamamlarlar.»

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklifi)

Bu maddeden yararlanan yükümlülerden hizmetine ihtiyaç duyulanlar, iki aylık temel askerlik eğitimlerini, Genelkurmay Başkanlığının belirleyeceği ve Başbakanın uygun göreceği görev yerlerinde yerine getirirler.

Yükümlüler, bu Kanunun ek birinci maddesi ile tespit edilen belli miktardaki yabancı ülke parasının ilk taksidini müracaat tarihinde olmak üzere üç eşit taksitte ödeyebilirler, şu kadar ki taksitleri ödeme süresi 2 yılı geçemez.»

«GEÇİCİ MADDE 17. — Askerlik yükümlülüğünü yerine getirmemiş olmaları sebebiyle 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesinin (ç) bendi gereğince Türk vatandaşlığı kaybettirilenlerden, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde Türk vatandaşlığına alınması için yetkili mercilere başvuran ve Türk vatandaşlığına kabul edilenler, vatandaşlığı kabulleri tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaat ettikleri takdirde, yaş sınırı dışında, Ek 1 inci maddedeki diğer şartları taşımak kaydıyla, belirtilen madde hükümlerinden yararlanırlar. Bu yükümlüler Ek 1 inci maddede belirtilen miktardaki yabancı ülke parasını, askere sevkleri için yaptıkları müracaat tarihinde defaten öderler.»

«GEÇİCİ MADDE 18. — Bu Kanunun 1 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihte silah altında bulunan, 20 aylık hizmet süresine tabi erbaş ve erler, 18 aylık hizmet süresini doldurduklarında terhis edilirler.»

MADDE 7. — Bu Kanunun 1 inci maddesi 1 Mart 1985 tarihinden itibaren, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
T. Özal

15 . 6 . 1984

Devlet Bak. - Başbakan Yrd.
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
S. N. Türel

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Devlet Bakanı
İ. Özdağlar

Devlet Bakanı
A. K. Alptemoçin

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

İçişleri Bakanı
A. Tanrıyar

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Maliye ve Gümrük Bakanı
V. Arıkan

Millî Eğitim Gençlik ve
Spor Bakanı
M. V. Dinçerler

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Sağlık ve Sosyal Yrd. Bakanı
M. Aydın

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Tarım, Orman ve
Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Çalışma ve Sosyal
Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
C. Büyükbaş

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

